
Ceļš un ainava

Dr.arch, **Kristīne Vugule**

Ainavu arhitektūras un plānošanas katedra, Vides un būvzinātņu fakultāte
Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

9.12.2022

Tēmas

- Ceļa ainavas nozīme un kvalitātes
- Līdzšinējā pieredze ceļa ainavas plānošanā
- Ceļa ainava ceļa lietotāju uztverē

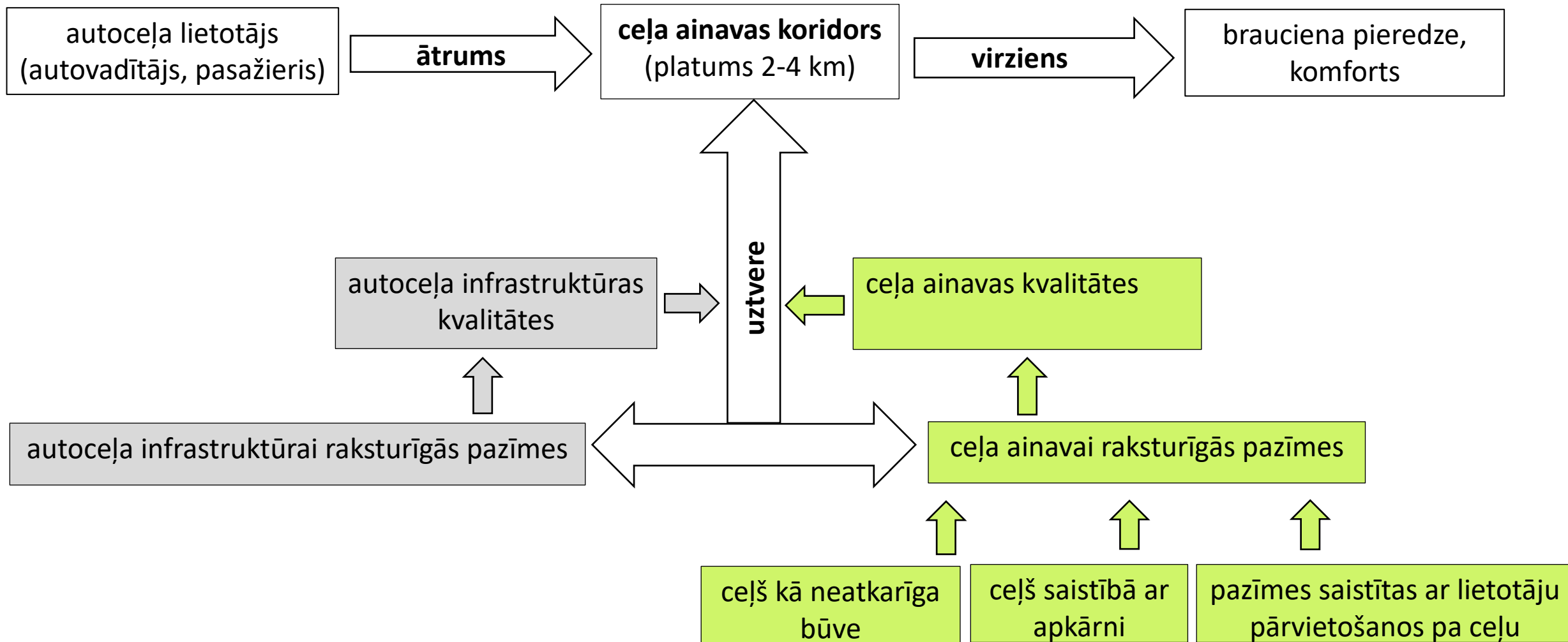
Ceļa ainavas nozīme

Ceļa ainava ietekmē:

- satiksmes drošību
- vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitāti
- tūrisma attīstību

Ceļa ainavas kvalitātes un raksturojošās pazīmes

Ceļa ainavas pētījumi Latvijā un pasaulē

Ceļa ainavas plānošana Latvijā

Дзенис, Реинфелд, 1968
Melluma, Leinerte, 1992

Ceļa ainavas attīstības vēsture pasaulē

Zeller, 2007; Mauch, Zeller, 2008;
Raitz, 2006; Merriman, 2006
Vahrenkamp, 2010
Zeller 2016; Nye, 2016

Ceļa ainavas kultūrvēsturiskās vērtības

Marriott, 1998; Grazuleviciute-Vileniske,
Matijosaitiene, 2010

Ceļa ainavas ietekme uz autobraucēju uzvedību un drošību

Russ et.al., 1998; Schutt et al., 2001;
Akbar et.al, 2003; Wolf, 2003; Triffault, Bergeron,
2003; Elliott et al., 2003;
Lippold et. al., 2006; Mok et al., 2006;
Horberrry, Edquist, 2008
Matijošaitienė, Navickaitė 2012;
Antonson et.al, 2013; Weber et al., 2014;
Antonson et.al., 2015; Calvi, 2015
Jacobsen, Antonson, 2017; Fitzpatrick et al., 2016

Ceļa ainavas vizuāli estētiskā kvalitāte un uztvere

Appleyard et al., 1964; Lynch, 1965
Mourant, Rockwell, 1970
Kaplan and Kaplan 1982; Zube, 1987
Steinitz, 1990; Kent, 1993;
Appleton 1996
Palmer, 2001; Brown, 2003; Clay, Smidt, 2004;
Tveit et al., 2006; Wolf, 2006;
Xiao, et.al 2007; Kearney et al., 2008; Bell, 2008
Ramírez et al., 2011;
Bell 2012; Jaal, Abdullah, 2012
Blumentrath, Tveit, 2014; Qin et.al, 2013;
Martín et al., 2016; Martín et al., 2018

Ainaviskie ceļi

Kocher, 1982; Sipes et al., 1991;
Smith, Smith, 1992; Kent, Elliott, 1995;
Spraggins, Mitchell, 1996; Timothy et al., 1999
Petraglia, Weisbrod, 2001; Eby, Molnar, 2001;
Draper, Petty, 2001
Kelley, 2004; Davis, 2008;
Denstadli, Jacobsen, 2011; Zheng et al., 2013
Larsen, 2016; Jacobsen, Antonson, 2017
Şakar, Aydın, Akay, 2020

Ceļa ainavas plānošana un dizains

Theeuwes, 1998;
Toorn, 1996; Toorn, 2005; Toorn, 2006; Pradines
2009; Garré et al., 2009
Charlton et al., 2010;
Español Echaniz, 2010; Pozuelo, 2010
Piek et al., 2011
Theeuwes, 2012;
Antonson, Åkerskog, 2015; Antonson, Åkerskog,
2015; Jiang, et al. 2015

Ceļa ainavas plānošanas, un pārvaldības attīstība Latvijā

Ainavas elementu ienākšana ceļa ainavā dažādos laika periodos

Laika periods

13.gs
17.gs
18.gs
19.gs

1919 -1940

1930 Meža dienu aktivitātes

1945 -1991

1948-1968 Meža dienu aktivitātes
koku stādīšanas kampaņas

1960- 1970 ceļa ainavu
projektēšana

Elementi ainavā

- koki kā orientieri
- pasta ceļi ar zirgu maiņas punktiem/ krogi
- alejas vai muižu ceļi
- sniega aizsargjoslas

- koku rindas un alejas
- aleju nomaiņa ar koku grupām
- tūristu ceļi

- ceļu, tiltu rekonstrukcija un jauni ceļi
- koku rindas un alejas (ābeles, ķirši)
- sniega un vēja aizsargstādījumi
- autobusu pieturu projekti
- atpūtas vietas
- eksperimentālie ceļa ainavu projekti

Līdzšinējā pieredze ceļa ainavas plānošanā

Projektēšanas institūta "Ceļu projekts" ceļa ainavas projekti:

Autoceļš Pļaviņas – Madona

Autoceļš Rīgas- Jūrmala

Četru joslu transporta mezgls uz Vidzemes šosejas «Sēnīte»

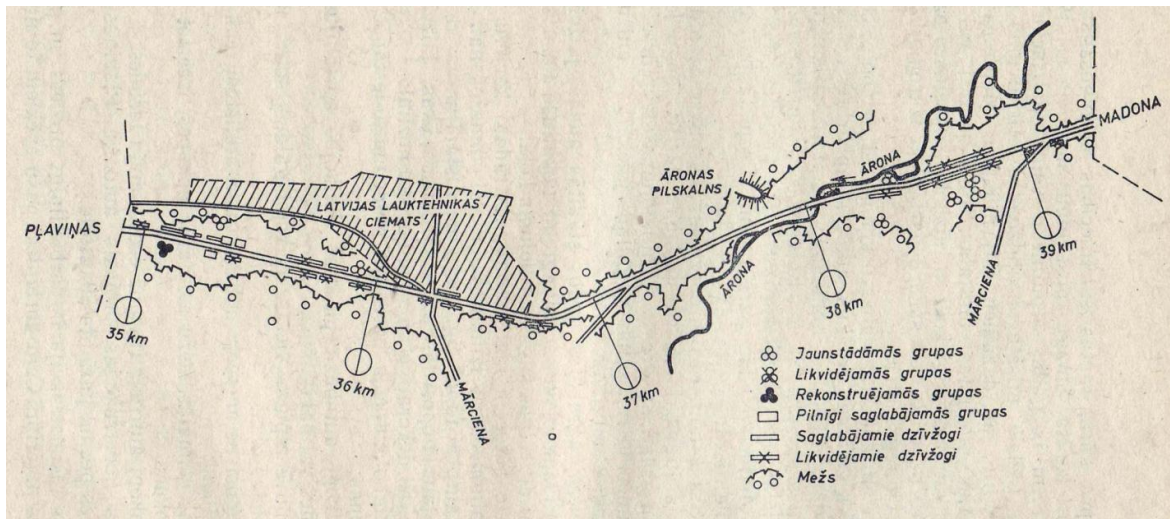
Rīgas Pleskavas automaģistrāle piepilsētas zonā

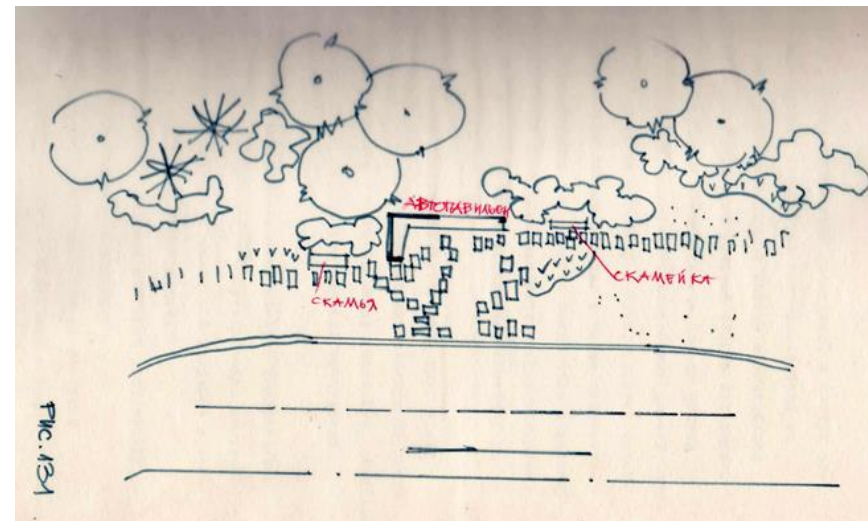
Autobusu pietura "Б-1", 1960. Latvijas ceļu muzejs

Dzenis, Reinfelds, 1968

Aronas upes ielejas ainavas rekonstrukcijas projekts
autoceļā Pļaviņas- Madona-Gulbene. Slēde, Vikmanis, 1980

V.Reinfeldes skice. Latvijas ceļu muzejs

Pētījums - Latvijas ceļu ainavas lietotāju uztverē

- Pozitīvie un negatīvie elementi vai aktivitātes
- Ainavas pievilcība
- Ainavas struktūra
- Drošības sajūta

lauksaimniecības ainava

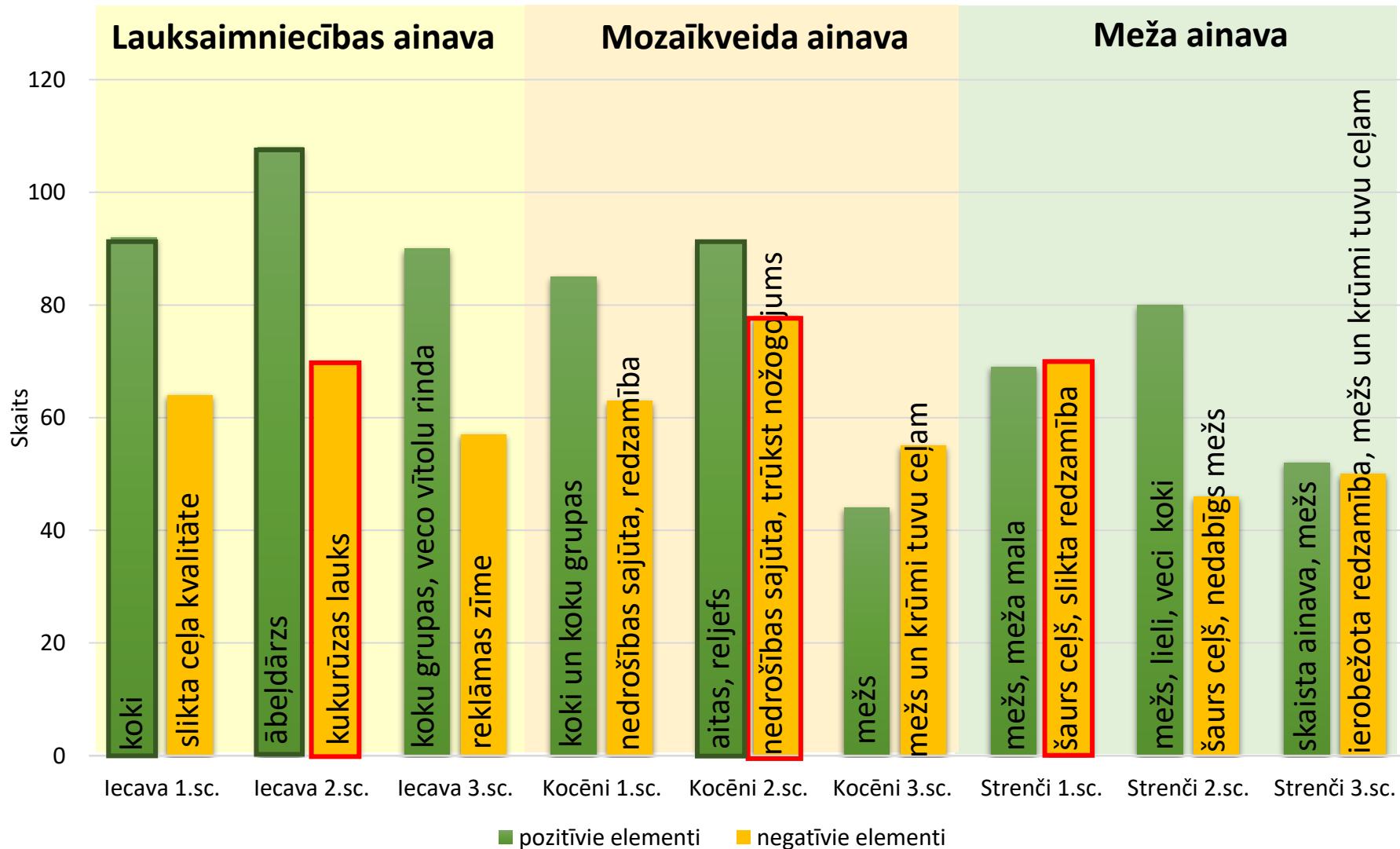
mozaīkveida ainava

meža ainava

Pētījums - Latvijas ceļu ainavas lietotāju uztverē

Pozitīvo un negatīvo elementu salīdzinājums

Pozitīvie elementi – ābeļdārzs,
Negatīvs elements – kukurūzas lauks

Negatīvie elementi – dzīvnieki tuvu ceļam,
nedrošības sajūta

Pētījums - Latvijas ceļu ainavas lietotāju uztverē

Ainavas struktūras un drošības sajūtas salīdzinājums

Slēgta, nepārskatāma

nedroša sajūta

Atvērta, pārskatāma

drošības sajūta

Līkums, nepārskatāma

nedroša sajūta

Pētījums - Latvijas ceļu ainavas lietotāju uztverē

Ceļa malu novērtējums

1.

Ceļa mala ar ziedošiem pļavas augiem

2.

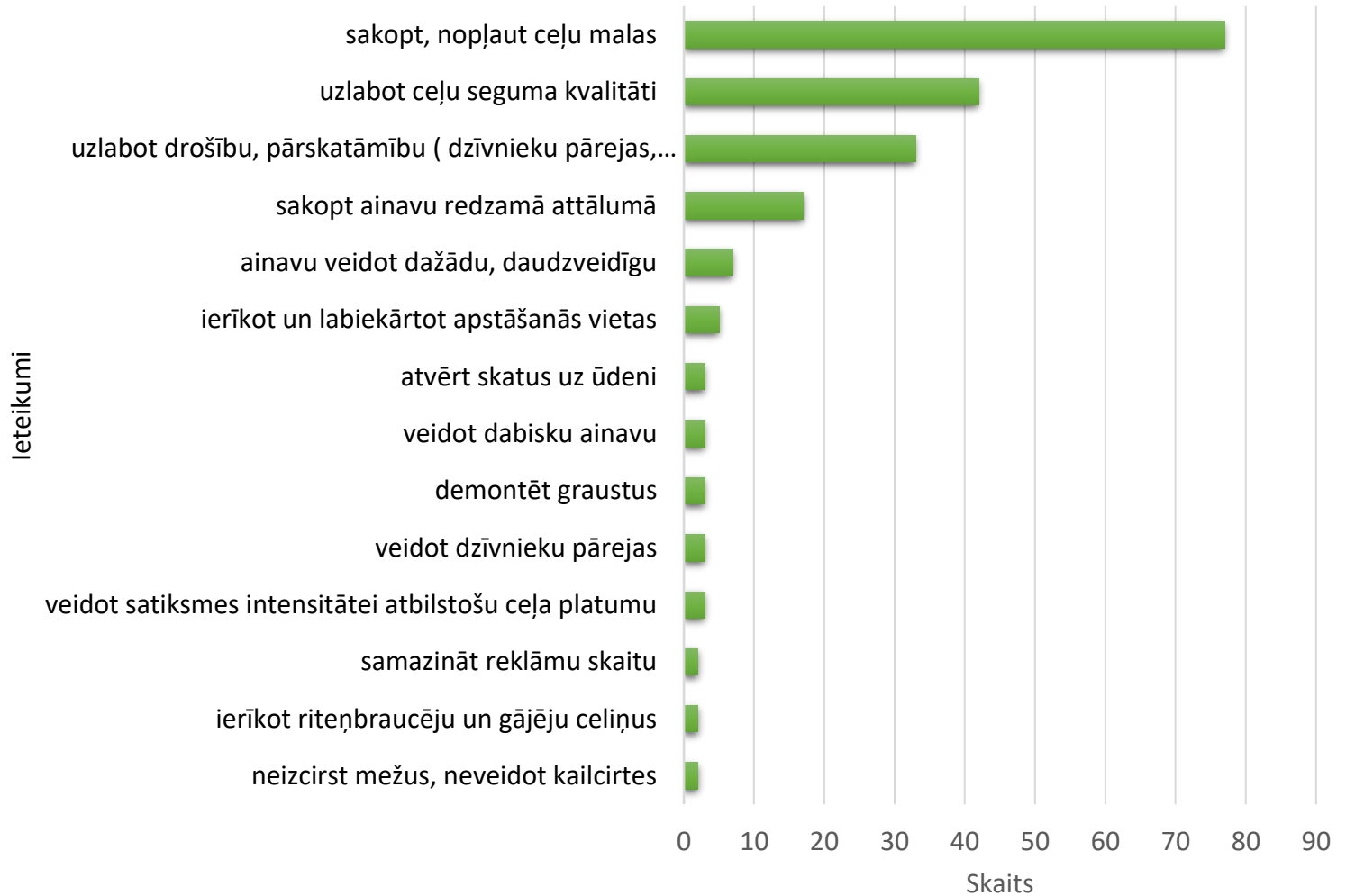
Ceļa mala ar šauru regulāri pļautu zālāju

3.

Daļēji kopta ceļa mala

Ceļa lietotāju ieteikumi ceļa ainavas uzlabošanai Latvijā

Ceļa ainava lietotāju uztverē

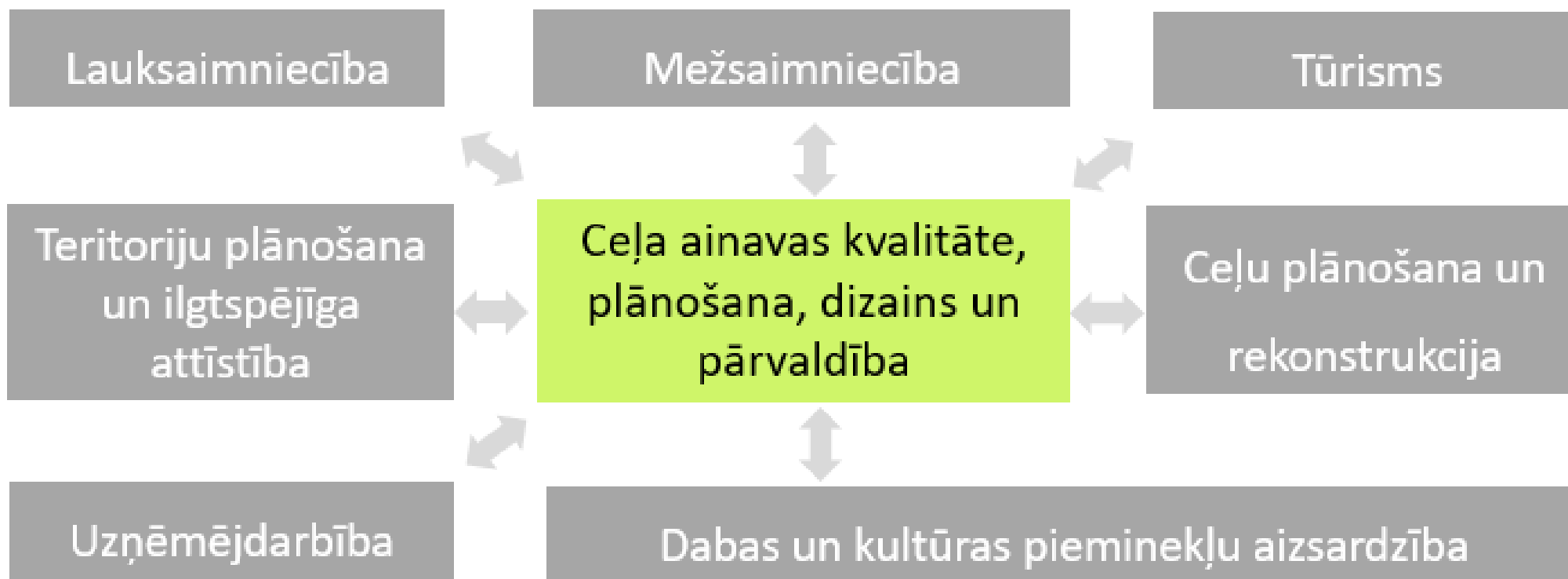
Ceļa ainavas elementi un aspekti, kas visvairāk ietekmē autoceļu lietotājus:

- Autoceļu kvalitāte
- Satiksmes drošība
- Ainavu daudzveidība
- Ainavu kopšana

Ceļa ainavas telpiskās pazīmes kas veido salasāmu un saskaņotu autoceļu lietotāju pieredzi:

- Ceļa iekļaušanās ainavā
- Mozaīkveida ainava
- Skatu daudzveidība

Ceļa ainavu ietekmējošās jomas

Paldies

Kristīne Vugule

kristine.vugule@lbtu.lv